

SINT-PIETERSKERK
KAPEL H. RITA

ELEN
SIPERNAU

RESTAURATIEVERSLAG:

Verantwoordingsnota:

TOELICHTING BIJ DE RESTAURATIEWERKEN EN MATERIALEN DIE INITIEEL NIET IN HET RESTAURATIEDOSSIER OPGENOMEN ZIJN.

In globo werden de werken uitgevoerd volgens het ingediende restauratiedossier Fase I en de bijhorende verantwoordingsnota.

Hieronder worden enkel de werken en materialen besproken die afwijken van het initiële opzet.

KERK:

Dakwerken:

- De bestaande zinken goten van het transept en het koor werden tijdens deze restauratiefase voorlopig bekleedt met EPDM-folie. Deze ingreep werd door de ontwerper verantwoord na inspectie van het gootwerk en bespreking ervan tijdens de werfvergaderingen (zie verslagen 2 ev.).
- Wegens de bijzonder slechte staat van de onderliggende daktimmer, werd besloten om geen genormeerde ladderhaken te plaatsen (zoals voorzien in het bestek) op de daken van de transepten, het koor en het schip. Immers de staat van de daktimmer is dermate dat een algehele aanpak vereist is. Er werd beslist om tijdens een volgende campagne de genormeerde ladderhaken aan te brengen (zie werfverslag 2 ev.).
- Tijdens de opstelling en goedkeuring van het dossier werden de bestekken opgesteld om de bliksemafleiderinstallatie aan te passen aan de toen geldende normering (voor 01/02/2009: NBN-C 18-100/300) Bij aanvang van de restauratiewerken werd beslist om de installatie aan te passen aan de geldende normering anno 2012, zijnde de NBN EN 62305.

Glasramen:

- Uitvoering van de restauratie conform het bestek m.u.v. de neuzen en spieën en van de ramen 9N en 9Z.
Voor de neuzen werd een inox staaf gebruikt die aan het uiteinde werd voorzien van een slipgat waardoor een inox spie werd geschoven (i.p.v. de voorziene draadstangen en moeren). Op die manier sluit de constructie nauwer aan bij de oorspronkelijke constructie met neuzen en spieën (zie foto's en tekeningen in de betreffende werfverslagen oa. nr 6 en 14).
- Ramen 9N en 9Z betroffen niet-gebrandschilderde ramen in glas-in-lood met een specifieke detaillering waarbij de ramen werden geplaatst op neuzen op de raambruggen, zonder gebruik te maken van metalen deklatten. Er werden verstevigde windroeden gebruikt om het geheel stabiel te houden. Deze specifieke detaillering werd tijdens de restauratie behouden. De oorspronkelijke mastiek werd vervangen door een meer duurzame kit (zie productfiche nr. 17)

Gevels:

- De Maastrichtersteen werd hersteld volgens de in het restauratiedossier goedgekeurde restauratiemethodologie. De steensnedeplannen en –borderellen werden ter info in bijlage gevoegd.

KAPEL:

Dakwerken:

- Tijdens de ontmantelingswerken van de dakbedekking van de kapel, bleek de volledige grenenhouten daktimmer zeer ernstig te zijn aangetast door huisboktor. Bijgevolg werden alle grenen elementen van de daktimmer vernieuwd in eikenhout. Alle nieuw en behouden houten onderdelen werden voorzien van een curatieve en preventieve behandeling tegen houtborende insecten.
- Tijdens de opstelling en goedkeuring van het dossier werden de bestekken opgesteld om de bliksemafleiderinstallatie aan te passen aan de toen geldende normering (voor 01/02/2009: NBN-C 18-100/300) Bij aanvang van de restauratiewerken werd beslist om de installatie aan te passen aan de geldende normering anno 2012, zijnde de NBN EN 62305.

Gewelven:

- De gewelfribben en het houten tongewelf bestond hoofdzakelijk uit eikenhout en was in mindere mate aangetast door houtborende insecten. De bestaande constructie werd bijgevolg behouden, maar werd ter

hoogte van de ribben bijkomend versterkt d.m.v. een nieuwe zelfdragende structuur uit multiplex. De planken van het houten tongewelf werden hieraan bijkomend verankerd d.m.v. stalen nagels zonder kop.

Glasramen:

- De glasramen werden gerestaureerd volgens de beschreven handelwijze in het bestek. De enige afwijking die hierop gerealiseerd werd, is de reproductie van de specifieke, spitsvormige neuzen en deuvels. Deze werden hersmeed volgens het oorspronkelijke model, en dus niet met moeren en bouten (zie foto's en tekeningen in de betreffende werfverslagen oa. nr 18).

Gevels:

- De Maastrichtersteen werd chemisch gedecapeerd, zoals in het bestek voorzien. Na decapage werd duidelijk dat het parement erg veel oude herstellingen bevatte (masticages). Deze waren bijna alle nog van een voortreffelijke kwaliteit, maar weken erg af van kleur t.o.v. het gereinigde natuursteenoppervlak (Maastrichtersteen). Er werd bijgevolg beslist om de masticages te behouden en het geheel opnieuw te voorzien van een afwerklaag. Hierbij werd geopteerd om een dunne, dampopen kaleilaag aan te brengen in de kleur van de natuursteen ter vervanging van de gedecapeerde, dampdichte verflaag. Dit gaf twee voordelen: er kan zo meer van de oorspronkelijke natuursteen bewaard blijven (vermits masticages niet moesten vernieuwd worden) en door het gebruik van een dunne afwerklaag, is de oorspronkelijke steensnede nog goed afleesbaar. Op die manier werd tevens bespaard op het restauratiebudget. De natuurstenen parementen van de aangrenzende gebouwen (stallingen en kasteel) zijn bovendien ook allen voorzien van gele afwerklagen.

OPTIMALISEREN STABILITEIT.

De opgaande structuren van de kerk en de kapel vertonen geen structurele gebreken. Er werden aan deze structuren, noch aan de fundering, ingrepen i.f.v. de stabiliteit uitgevoerd.

De dakstructuren van de kerk waren niet begrepen in deze aanneming, maar zullen deel uitmaken van een volgende restauratiefase.

De dakstructuren van de kapel vertoonden ernstige structurele gebreken ten gevolge van een ernstige aantasting door houtborende insecten (*Hylotrupes Bajulus*). De integrale

grenenhouten daktimmer werd bijgevolg vernieuwd (zie betreffende werfverslagen en fotoverslag).

Op het gerestaureerde dak van de kapel werd de oorspronkelijke dakruiter gereconstrueerd zoals voorzien in het bestek. De metalen ondersteuningsbalken en de houtconstructie van dakruiter en de kapel werden berekend door ingenieursbureau V2S stabiliteit bvba Rootenstraat 19/16, 3600 Genk (irs. Van Erum en Vertessen). De berekeningsnota's en uitvoeringsplannen zijn opgenomen in het PID.

HERSTEL METSELWERK & NATUURSTEENHERSTEL

Het baksteenmetselwerk van de kerk en de kapel werd hoofdzakelijk gereinigd met verzadigde stoom. Slechts op enkele plaatsen in de kerk werden enkele bakstenen terug vastgezet en werd het voegwerk hersteld.

Het natuursteenmetselwerk van de kerk werd voorafgaand gestoomd. Op de plaatsen waar de Maastrichtersteen erg verweerd was, werden nieuwe stenen ingewerkt of werden delen van stenen geïncrusteerd. De monelen van de glas-inloodramen werden eveneens hersteld en waar nodig aangevuld (zie steensnedeplannen). De verwerking aan de parementen van de kerk werd hoofdzakelijk veroorzaakt door schade t.g.v. steenwesp. Deze aan de monelen en het maaswerk is hoofdzakelijk ontstaan t.g.v. roestende raambruggen. Verdere verwerking door steenwesp is niet uitgesloten, maar werd o.i. sterk gereduceerd door de populatie van steenwesp te verminderen door vervanging van aangetaste stenen (incl. nesten) en door het gebruik van kwalitatieve (harde) Maastrichtersteen. In de praktijk is gebleken dat de minst harde stenen vaak eerst worden gekoloniseerd door deze insecten. Om schade aan monelen te verhinderen, werden alle raambruggen ontdaan van roest en nadien roestwerend behandeld. Het geheel werd opgevoegd met een kalkmortel om zodoende eventuele spanningen te kunnen opnemen (samenstelling voegmortel zie werfverslagen).

Kerkstraat 65
1601 Ruisbroek
info @ karelbreda.be
www | karelbreda.be
gsm | 0032(0)475 72 17 54
tel | 0032(0)2 377 81 99
btw | 0445 441 321
rek | 068-2132223-93

GEVELAFWERKING

KERK

Zoals hierboven reeds aangehaald, werden de parementen van de kerk enkel gereinigd. De monelen en de maaswerken werden ontdaan van filmvormende afwerklagen. De natuurlijke patina van de stenen kon hierdoor behouden

blijven waardoor verdere gevelbehandeling niet opportuun was.

KAPEL

De gevels van de kapel werden eveneens gereinigd met verzadigde stoom. De Maastrichtersteen werd ontdaan van zijn filmvormende afwerkklagen en werd wegens esthetische en methodologische redenen (zie nota: “toelichting bij de restauratiewerken en materialen die initieel niet in het restauratiedossier opgenomen zijn”) terug voorzien van een afwerklaag (zie productfiche nr. 18 in de kleur Cepro color System 98C38 – werfverslag 29bis).

DAKSTRUCTUUR EN HOUTSTRUCTUUR

KERK

Er werden geen werken uitgevoerd aan de dakstructuren.

KAPEL

Zie nota: “toelichting bij de restauratiewerken en materialen die initieel niet in het restauratiedossier opgenomen zijn”.

De twee zuidelijke moerbalkkoppen van het schip en de noordelijke muurplaat t.h.v. de aansluiting met het dwarsdak naar het kasteel, werden polymeerchemisch hersteld.

Er werd geen brandremmende behandeling toegepast.

DAKBEDEKKING

KERK

Er werden geen algemene werken uitgevoerd aan de dakbedekkingen. De daken werden wel gecontroleerd en waar nodig werden gebroken leien vervangen.

KAPEL

De bestaande asbesthoudende leien op de daken van het schip, koor, transept en dwarsdak werden verwijderd evenals de verweerde leien van het portaal. De daken (incl. de gereconstrueerde dakruiter) werden bekleed met natuurleien (zie productfiche nr. 2).

VLOEREN

KERK & KAPEL

Er werden geen werken uitgevoerd aan vloeren. Deze werden tijdens de werken beschermd.

SCHRIJNWERK

KERK

Betreft de twee ramen onderaan de toren: de ingerotte delen werden aangevuld met eikenhout (volgens origineel) en de ramen werden voorzien van een nieuwe beglazing in Goethe-glas. Het sluitwerk werd vernieuwd.

KAPEL

Niet van toepassing.

INTERIEURAFWERKING

KERK

Er werden geen werken uitgevoerd aan de interieurafwerking. Dit zal voorzien worden in een volgend restauratiedossier.

Enkel de zones dagkanten van de ramen met inbegrip van een beperkte omringende zone, werd voorzien van een nieuwe afwerklaag in dezelfde kleur als de huidige.

KAPEL

Er werden geen werken uitgevoerd aan de interieurafwerking. Dit zal voorzien worden in een volgend restauratiedossier

BOUWHISTORISCHE REGISTRATIES

KERK

Er werden geen relevante gegevens verzameld tijdens de restauratiewerken.

KAPEL

De oorspronkelijke dakstructuur werd voor demontage opgemeten en uitgetekend. De plannen hiervan zijn gevoegd bij het PID.

Voor het overige werden geen ante gegevens verzameld tijdens de restauratiewerken.

